

Noter

1. Adolph Meyer, *En Jøde, Novelle*. Udgiven og forlagt af M. Goldschmidt (København, 1845).
2. J. F. Sørensen, *Conflicter i en Jødefamilie* (København, Forfatterens Forlag, 1845 o: 1844).
3. Emil Fr. Neerbo, *Jøden i det nitteende Aarhundrede* (København, i Commission hos Boghandler Eibe, 1847).
4. *Almindeligt Dansk Forlagscatalog* (København, Forlagsforening i København, 1843, 1845 s. 84).
5. *Almindeligt Dansk Forlagscatalog*, 1850, s. 35.
6. Thomas Hansen Erslew, *Supplement til Almindeligt Forfatter-Lexicon III* (København, Forlagsforeningens Forlag, 1868, s. 670–671).
7. Meir Goldschmidt, ed., *Nord og Syd*, 5 (1880), s. 727–728.
8. Emil Elberling »Skildring af Jøder i Dansk (og Norsk) Digtning«, *Tidsskrift for jødisk Historie og Litteratur*, III (1921), s. 260–284.
9. M. L. Nathanson, *En Hverdagsfortælling fra 1809* (København, C. C. Lose & Delbanco, 1854 o: 1853).
10. Elisa Baronesse von . . ., *Jøde og Christen* (Odense, Miloske, 1865).
11. Morten Borup, udg., *Breve fra og til Meir Goldschmidt I, 1843–1852*, Ed. Morten Borup (København, Rosenkilde og Bagger, 1963, s. 76).
12. Meir Goldschmidt, *Livserindringer og Resultater I*, (København, Gyldendal, 1877).
13. *Nord og Syd*, 5 (1850), s. 727–728.
14. *Dansk Bogfortegnelse 1841–58*, Ed. F. Fabricius (København, Forlagsbureauet, 1861, s. 11).
15. L. S. Gjengangerkritik over Ben Israels *De to Venner* (København, Høst, 1851).
16. H. S., *Ben Israels store Heltedigt i ni Smaasange* (København, Høst, 1851).
17. Neerbo, *Jøden i det nittende Aarhundrede*, s. 31–33.
18. Ben Israel, *De to Venner*, s. 260–261.
19. Sørensen, *Conflicter*, s. 17.
20. Sørensen, *Conflicter*, s. 45–46.
21. Sørensen, *Conflicter*, s. 43.
22. Benjamin Balslev, *De danske jøders Historie* (København, O. Lohse, 1932).

Vivian Greene-Gantzberg

En blasfemisk bøn af P. L. Møller

I 1973 kom et lille P. L. Møller-manuskript mig i hænde. På manuskriptets tre første sider står hans mindedigt over faderen »† Erich Møller (1780–1840)«. Erich Møller døde 10. marts 1840, og digtet findes trykt i Berlingske Tidende 19. marts 1840, i Aalborg Stiftstidende 28. marts 1840 og i revideret form (bl.a. uden 4. og 6. strofe) i P. L. Møllers *Billeder og Sange* (København 1847), dér med titlen »Ved min Faders Død. 1840«.

På fjerde side, bagsiden, står en ellers ukendt »Bøn at læse i Chorsdøren ved Gudstjenestens Begyndelse«:

»Lader os alle bede: Herre! jeg skriver Dig til i dette mit Brev, for at høre hvad Du mit Mods Skaber og Opretholder, – Du værdige Præstemand, især i Livet min Trøstermand vil beskære mig til Nytaarsgave. – Herre! oplad nu saaledes [de flg. fem ord udstreget] for Jesu Christi Skyld og ved din gode Aands Bistand, saavel især for min, som ogsaa for din egen Menneskeligheds Skyld – Din Pengepose, at jeg kan af samme lære at sørge for min Mave og at troe i Liv og Død paa Glædens Tilværelse og hver Dag i et lystigt Liv og Levnet mig forbedre; det høre og bønføre Mammon ved Præsten i Buttrup, Amen! –

P: L: M:«

Den sidste sætning – med det i dobbelt forstand dristige rim – røber, at vi har at gøre med et brev, der oprindelig er tilstillet PLMs morbror pastor Frederik Christian Kannevorff (1790–1881), fra 1834 sognepræst i Butterup-Tuse ved Holbæk.¹

Sandsynligvis har PLM sendt det til pastor Kannevorff i 1840, kort efter dødsfaldet. Den parodiske indgangsbøn, en blasfemi noget i stil med Malthé Conrad Bruuns *Aristokraternes Catechismus*, fortæller om PLMs knebne økonomiske situation ved indgangen til 1840'erne. Hans mor, Georgine Sofie Magdalene Møller, f. Kannevorff (1792–1856), havde da også regnet ham, sin ældste søn, 25 år gammel, blandt sine »6 uforsørgede Børn« i den dødsannonce, hun havde indrykket i Aalborg Stiftstidende for 12. marts 1840. Nogen arv fik PLM ikke, da hans mor blev siddende i uskiftet bo.²

Om pastoren forstod at sætte pris på bønsskriftets stil, vides desværre ikke. –

Af særlig interesse er den fodnote, som PLM i håndskriftet har føjet til mindedigtets sidste strofe. Ud for verselinjen »Et Hædersminde vil jeg reise ham« har PLM prentet tre spørgsmålstegn, og under digtet har han skrevet: »? Hvis at ellers En kan give en Anden, hvad han selv har mistet?«. Her ser vi PLM tidligt lancere sit dårlige rygte.

Noter

1. C. Klitgaard, »Litteraten Peder Ludvig Møller og hans Slægt«, *Personalhistorisk Tidsskrift*, 1949, p. 133–141. – Ms. er gået i arv fra pastor Kannevorffs søn inspektør L. H. Kannevorffs hustru Ovidia til dennes søsterdatter frk. Meta Agerlin og videre til hendes søstersøn, min morbror, dr. phil. Hilmar Ødum, af hvem jeg fik det. Ms. findes i kopi på Det kongelige Bibliotek.
2. Horns Herreds skifteprotokol 1836–42 (B 26, 313), folio 171a, Landsarkivet for Nørrejylland.

Asger Ødum Berg

Ett brev från J. P. Jacobsen till Alexander L. Kielland

I Esli Danstens lilla bok 1979 »Om at være bogsamler« talas om vissa danska 1800-talsförfattares – och då bl.a. J. P. Jacobsens – attraktionskraft för boksamlarna. Hans ord erinrade mig om ett för längesedan inköpt exemplar av »Digte og Udkast« 1886.

Exemplaret har Einar Christiansens namnteckning och exlibris. Inklistrat finns baktill några prisuppgifter ur antikvariatskataloger från åren kring 1920. Det finns upptaget i auktionskatalogen över Christiansens boksamling 1939, och då meddelas också att inkli-